

■ **Ἐνα κορυφαῖο πρότυπο στὴν ἱερὰ Διακονία τῆς Ἀγάπης**

Ἡ Ἁγία Διακόνισσα Ὀλυμπιάδα*

† 25ῆ Ἰουλίου

Ἄεκα ἑπτὰ ὀλόκληροι αἰῶνες μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὴν φωτεινὴ μορφή μιᾶς λησμονημένης κοινωνικῆς ἐργάτιδας, ποὺ ἐζήσε καὶ ἔδρασε στὸ Βυζάντιο κατὰ τὰ τέλη τοῦ Δ' αἰῶνα.

Καὶ ὅμως ἡ Ὀλυμπιάδα, ἂν καὶ ἀπέχει τόσο ἀπὸ μᾶς, παρουσιάζει ἓνα ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν σύγχρονο κοινωνικὸ ἄνθρωπο.

Ἡ ὑπέροχη αὐτὴ φυσιογνωμία ἀποτελεῖ τὴν δόξα τοῦ σώματος τῶν «Διακονισσῶν».

Πολλοὶ σύγχρονοὶ τῆς καὶ μεταγενέστεροι ἱστορικοὶ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὴν δράση τῆς Ὀλυμπιάδας.

Καὶ ὅλοι τὴν ἀναφέρουν πλαί στὸν Ἰωάννη τὸ Χρυσόστομο, ποὺ στάθηκε γι' αὐτὴν πατέρας καὶ ὁδηγός, στὴν δόξα καὶ στὸν πόνο.

Μήπως ὅμως καὶ αὐτὴ δὲν ὑπῆρξε σύμβουλος καὶ στήριγμα καὶ συνεργάτης τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς στὸ δύσκολο καὶ τραχὺ ἔργο του;

Νὰ γιατί τὸ ἔργο τῆς μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ μόνο, ὅταν μελετηθεῖ μέσα στὸ πλαίσιο τῆς στενῆς συνεργασίας μὲ τὸν Χρυσόστομο.

Ἄλλωστε, ἴσως αὐτὴ ἢ συνεργασία, ποὺ πήγαζε ἀπὸ μιὰ βαθύτερη ψυχικὴ ὁμοιότητα τῶν δύο ἐκείνων ὑπέροχων ψυχῶν, νὰ εἶναι καὶ τὸ μυστικὸ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξας τῆς Ὀλυμπιάδας.

Μιὰ ματιὰ στὴν ζωὴ τῆς, πρῶτα, θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ ἐμβαθύνουμε ἔπειτα στὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο τῆς.

* * *

Ἡ Ὀλυμπιάδα γεννήθηκε γύρω στὰ 370 μ.Χ. ἀπὸ γονεῖς εἰδωλολάτρες. **Ἡ** οἰκογένειά της ἦταν ἀρχοντική. **Ὁ** πατέρας της Κόμης τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. **Ἡ** μόρφωση ποὺ τῆς δόθηκε δὲν μπορούσε παρὰ νὰ εἶναι ἀνάλογη μετὰ πλοῦτη καὶ τὴν κοινωνικὴ της θέση. **Ἡ** ὀρφάνια ὅμως, ποὺ ἦρθε πρόωρα νὰ σκιάσει τὰ παιδικὰ της χρόνια, ἦταν τὸ προοίμιο τῆς μακριᾶς ἀλυσίδας τῶν θλίψεων, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ γίνουν ὁ ἀχώριστος σύντροφος τῆς ζωῆς της.

Ὁ θεῖος της Προκόπιος ποὺ τὴν ἀνέλαβε τώρα, εἶναι φίλος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ.

Τῆς ἄρесе τῆς μικρῆς Ὀλυμπιάδας νὰ τὸν φωνάζει «πατέρα» τὸν Γρηγόριο, ὅσο ἦταν στὴν Κωνσταντινούπολη. **Ἡ** πατρικὴ ἀγάπη τοῦ Μεγάλου Γρηγορίου πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἐξηγεῖ καὶ τὸ ποίημα ποὺ ἀργότερα τῆς ἀφιέρωσε στὸ γάμο της.

Ὁ γάμος τῆς Ὀλυμπιάδας μετὸν Νεβρίδιο, νέο ὑψηλῆς κοινωνικῆς θέσεως, πρὶν κἂν περάσουν δύο χρόνια, τὴν ρίχνει σὲ καινούργιο πένθος μετὸν πρόωρο θάνατό του.

Ἄνερνᾶ πολλὸς καιρὸς καὶ οἱ προτάσεις γιὰ δεῦτερο γάμο πολλορκοῦν κυριολεκτικὰ τὴν νέα χῆρα.

Ὁ Αὐτοκράτορας Θεοδόσιος ἀσκεῖ τρομερὴ πίεση πάνω της, θέλοντας νὰ τὴν ἐξαναγκάσει νὰ πανδρευτεῖ τὸν συγγενῆ του Ἐλπίδιο.

Μὰ ἡ Ὀλυμπιάδα ἀρνεῖται σταθερά. **Τ**ὴν πρώιμη χηρεία της τὴν θεωρεῖ κλήση θεῖα καὶ ἀποφασίζει ν' ἀφιερώσει τὴν ζωὴ της στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κοινωνίας.

Ἡ πίεση ὅμως τοῦ Αὐτοκράτορα δὲν ὑποχωρεῖ. **Ὁ** δεσποτισμὸς του φθάνει σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε διατάζει τὴν δήμευση τῆς μεγάλης περιουσίας της. **Ἡ** ἀπάντηση τῆς Ὀλυμπιάδας στὸ Θεοδόσιο εἶναι ἓνα γράμμα «ἀξιοπρεποῦς σαρκασμοῦ».

Τὴν δήμευση τῆς κολοσσιαίας περιουσίας ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι περιορισμοί. **Ὁ** Ἐλπίδιος, γιὰ νὰ τὴν ἀναγκάσει νὰ τὸν δεχθεῖ γιὰ σύζυγο, τῆς στερεῖ τὴν γλυκύτερη ἀπασχόλησή της. **Τ**ῆς ἀπαγορεύει νὰ πηγαίνει στὴν ἐκκλησία. **Τί** μπορούν νὰ ἐπιτύχουν ὅμως ὁ ἐξωτερικὸς καταναγκασμὸς καὶ οἱ πιέσεις σὲ μιὰ ψυχὴ ἀδέσμευτη, σὲ μιὰ καρδιὰ φλογισμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη; **Τὸ** πνεῦμα νικᾷ τὴν ὕλη καὶ ἡ ἀγάπη τὴν βία.

Ὁ Αὐτοκράτορας, ντροπιασμένος ἐπὶ τέλους γιὰ τὴν τυραννικὴ του διαγωγή, ἀνακαλεῖ τὴν διαταγὴ του καὶ ἡ περιουσία τῆς Ὀλυμπιάδας ἐπανέρχεται πάλι στὰ χέρια της.

* * *

Τώρα πιά ή Όλυμπιάδα εἶναι ἐλεύθερη νά ρυθμίσει ὅπως θέλει τήν ζωή της. **Ἔχει** ὅλες τίς ἐξωτερικές καί ἐσωτερικές προϋποθέσεις γιά μιὰ ζωή χαρᾶς καί γι' αὐτό μέ χαρὰ τήν ἀφιερώνει στά ἔργα τῆς ἀγάπης. **Μέ** τήν χαρὰ ἐκείνου πού ξέρει τί πιστεύει καί τί ἐπιδιώκει.

Ἀπό δῶ καί πέρα ή ζωή τῆς πιστῆς χήρας εἶναι μιὰ ζωή ἀφιερωμένη «ἀπό ἀγάπη πού πιστεύει καί ἀπό πίστη πού ἀγαπᾷ».

Τήν τεραστία περιουσία της (χρυσάφι, ἀσήμι, κτήματα, ἐπαύλεις) προσφέρει στήν Ἐκκλησία.

Στά τριάντα της χρόνια χειροθετεῖται Διακόνισσα ἀπό τόν προκάτοχο τοῦ Χρυσοστόμου στόν πατριαρχικό θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριο καί ἐντάσσεται ἔτσι μέσα σέ ἕνα ὀργανωμένο σύνολο, κατατάσσεται ἐθελοντικά στό στρατό τῶν γυναικῶν τῆς ἀγάπης. **250** ἀφιερωμένες Χριστιανές εἶναι στίς *διαταγές* της...

Στό μεταξύ ἀνεβαίνει στόν πατριαρχικό θρόνο ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. **Ἡ** Ὀλυμπιάδα γίνεται δεξί του χέρι.

Ἄν ἄργησαν ὅμως λύκοι βαρεῖς νά σκορπίσουν καί ποιμένα καί πρόβατα. **Τοῦς** διωγμούς καί τήν ἐξορία, τὰ διάφορα δεινά τοῦ μεγάλου Ἱεράρχη τὰ συμερίζεται καί αὐτή ἀπό μακρυὰ καί σχίζεται κυριολεκτικά ή εὐαίσθητη γυναικεία της καρδιά.

Τήν συκοφαντοῦν, τήν σέρνουν στά δικαστήρια μέ τήν βαριά κατηγορία, ὅτι εἶναι ἔνοχη γιά τήν πυρκαγιά τῆς Βασιλικῆς τῆς Ἁγίας Σοφίας. **Στήν** αὐστηρότατη ἀνάκριση πού ἔγινε, τὸ ἥρεμο θάρρος της καί ή δηκτική εἰρωνεία στίς ἀπαντήσεις της τοῦς κατέπληξε ὅλους.

Ἀλλά δέν ἔφθαναν οἱ ἠθικοὶ πόνοι καί τῆς καρδιάς τὸ μάτωμα. **Ἦρθε** καί ή βαριά ἀρρώστια, νά συμμαχήσει μέ τὰ ἄλλα βάσανα, μέ τὸ βαρὺ πρόστιμο πού τῆς ἐπιβλήθηκε καί μέ τοῦς διωγμούς ἀπό τόπο σέ τόπο, πού ἀπογέμιζαν ἀργὰ καί σταθερὰ τὸ ποτήρι τῆς ζωῆς της μέ πίκρες.

Ἔπρεπε καί αὐτή νά γευθεῖ σάν τὸν δάσκαλό της τὰ βάσανα τῆς ἐξορίας γιά μιὰ αἰτία τόσο τιποτένια: Γιατί δέν θέλησε νά ἐπικοινωνήσει μέ τὸν ἀνάξιο ἐπίσκοπο Ἀρσάκιο.

* * *

Ἄν εἶναι γνωστὸ πόσα χρόνια μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Χρυσοστόμου ἔζησε ή Ὀλυμπιάδα, οὔτε ξέρουμε τήν ἀκριβῆ χρονολογία τοῦ θανάτου της. **Φαίνεται** ὅμως ὅτι ἀσφαλῶς ζοῦσε, ὅταν ὁ Παλλάδιος ἔγραψε (408 μ.Χ.) τὸν γνωστὸ Διάλογο γιά τὸν Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο.

Ἡ ἀνδρεία, ἡ ἥρωική ὑπομονή, ἡ μόρφωση, εἶναι τρία ἀπὸ τὰ πνευματικὰ μαργαριτάρια ποὺ κοσμοῦν τὴν «ἀνδρεία γυναίκα», ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ Παλλάδιος.

Κανεὶς ἀπὸ ὅσους κρίνουν σωστὰ δὲν τῆς βρῖσκει ψεγάδι. **Μ**έσα στὸν πόνο ποὺ ἀπὸ τὰ παιδικά της χρόνια τὴν συντρόφεψε, ὡς τὸν τάφο, ξεδίπλωσε ἡ Ὀλυμπιάδα τὸ μεγάλο της ἀνάστημα.

Τὴν διακρίνει ἡ ἠθικὴ ἀνωτερότητα καὶ ἀξιοπρέπεια, ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς, ἡ σταθερότητα, ἡ ἀπλότητα, τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας καὶ τοῦ ἡρωισμοῦ.

Ποιό ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀτίμητα στολίδια νὰ πρωτοθαυμάσει κανεὶς; «**Ε**γὼ γνωρίζω τῶν λογισμῶν σου τὴν εὐγένεια», τὴν βεβαιώνει ὁ σεβαστὸς της Δάσκαλος.

Δὲν λύγισε οὔτε μπροστὰ στὶς ἀπειλὲς καὶ τὶς πιέσεις τοῦ ἰσχυρότερου προσώπου τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τοῦ Αὐτοκράτορα. **Μ**ὲ ἀξιοπρέπεια ἀποσβόλωσε δικαστὲς καὶ ἰσχυροὺς τῆς γῆς καὶ ἔκανε σεβαστὴ μιὰ νεαρὴ ἀδύνατη χήρα.

Καὶ αὐτὰ σὲ μιὰ ἐποχὴ πολυτέλειας ἀμύθητης μέσα στὴν βασιλεύουσα καὶ ἀπὸ κυρία τῆς ἀνώτερης ἀριστοκρατίας! **Ἄ**λλ' ἀκριβῶς ἡ κυρία αὐτὴ ξεχωρίζει ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες σύγχρονες καὶ ὁμοιές της, γιατί δὲν ξιπάστηκε ἀπὸ τὸν πλοῦτο της καὶ τὰ ἐξωτερικὰ της προσόντα, ἀλλὰ καλλιεργήθηκε, καὶ πλούτισε τὸν ψυχικὸ της θησαυρὸ.

* * *

Καὶ ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἔκανε ἓνα τόσο μεγάλο ἔργο, ποὺ καιρὸς εἶναι νὰ δοῦμε.

Εἶναι ἀλήθεια, δύσκολο νὰ παρουσιάσει κανεὶς ἓνα ἔργο ἀγαθοποιίας καὶ ἀγάπης, ὅταν ἔχει γίνεи ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ τὸ κάνει ἀφανῶς καὶ μὲ τὸ σύνθημα τὸ «νὰ μὴ γνωρίζει ἡ ἀριστερά σου τὶ ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου». **Κ**αὶ εἶναι βέβαιο πὼς ἡ παρουσίαση αὐτὴ πολὺ θὰ ὑπολείπεται ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

Στὸν μεγάλο σταθμὸ τῆς ζωῆς της, στὴν κρίσιμη στιγμή ποὺ σχηματίζονται οἱ μεγάλες ἀποφάσεις της γιὰ μιὰ ζωὴ ὀλοκληρωτικὰ ἀφιερωμένη, κάνει ἀμέσως ἀποσυμφόρηση τῶν περιττῶν πραγμάτων, ποὺ εἶχε στὸ σπίτι της.

Τώρα πιά τὸ σπίτι της εἶχε ἄλλο προορισμό: **Ἐ**πρόκειτο νὰ γίνεи κέντρο πνευματικὸ, φιλοξενίας κέντρο, ποὺ θὰ ἔνωε Ἀνατολὴ καὶ Δύση καὶ θὰ παρέιχε δωρεὰν κατοικία στοὺς Χριστιανοὺς ποὺ συνέρρεαν στὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ ὅλον τὸν χριστιανικὸ κόσμο.

Μὰ μήπως ἦταν μόνο ἡ φιλοξενία, ἡ τόσο ταιριαστὴ αὐτὴ ἀρε-

τή, στην χριστιανή γυναίκα; ***Η**ταν και τόσες άλλες έκδηλώσεις της πολύπλευρης ανιδιοτελοῦς ἀγάπης ποὺ κάνουν τὴν χριστιανικὴ καρδιά τῆς γυναίκας νὰ χωρᾷ μέσα τῆς ὅλο τὸν κόσμο.

Εκεῖ ὁμως ποὺ ἡ ἐφευρετικότητα τῆς ἀγάπης τῆς Ὀλυμπιάδας ξεπερνοῦσε κάθε ὄριο, ἦταν στὶς φροντίδες γιὰ τὸν Χρυσόστομο. **Τ**ί δὲν ἐπινοοῦσε ἡ εὐγενικὴ διακόνισσα, γιὰ νὰ τὸν ἀνακουφίσει!

Αλλὰ δὲν σκόρπιζε ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῆς Ἠ Ὀλυμπιάδα μόνο στὴν Κωνσταντινούπολη σὲ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη. **Η** ἀκτινοβολία τῆς ἀγάπης τῆς ἔφθανε σὲ χῶρες μακρινές καὶ ἔρημες, ἕως τὰ πέρατα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. **Κ**αὶ χρησιμοποιοῦσε γιὰ ὄργανο στὴν ἱερὴ Διακονία τῆς Ἀγάπης τὸν μεγαλόφωνο κήρυκα τῆς ἀγάπης, τὸν Χρυσόστομο, στὸν τόπο τῆς μαρτυρικῆς του ἐξορίας.

Καὶ δὲν ἦταν μόνον ἡ διατροφή τῶν πεινασμένων, ἡ ἐπίσκεψη τῶν ἀρρώστων καὶ οἱ χίλιες δυὸ ἀγαθοεργίες, μοναδικὴ ἀπασχόληση τῆς Ὀλυμπιάδας. **Ε**ἶχε καὶ ἄλλα δύσκολα καὶ ὑπεύθυνα καθήκοντα: **Κ**αὶ εἶναι ἀλήθεια· τὰ πράγματα φωνάζουν ὅτι ἡ Ὀλυμπιάδα ἦταν τὸ στήριγμα τῆς Βασιλεύουσας.

Ο προκάτοχος τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου στὸν πατριαρχικὸ θρόνο Νεκτᾶριος, εἶχε τὴν Ὀλυμπιάδα σύμβουλό του στὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ὄχι λιγότερο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Χρυσόστομο. **Κ**αὶ γίνεται ἔτσι σύμβουλος ἐκείνου ποὺ κατεῖχε τὸν πρῶτο ἐκκλησιαστικὸ θρόνο τῆς Ἀνατολῆς. **Τ**όση ἦταν ἡ σύνεσή της καὶ ἡ κριτικὴ τῆς ἰκανότητά!

Αλλὰ καὶ ὅταν ἡ τρομερὴ θύελλα ἔρχεται νὰ πετάξει τὸν στοργικὸ ποιμενάρχη στὰ βουνὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ τότε ἡ Ὀλυμπιάδα μένει πιστὴ στὴν προσφορὰ τῶν πολύτιμων ὑπηρεσιῶν της. **Σ**ύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες ποὺ τῆς δίνει στὶς μεγάλες ἐπιστολές του, φροντίζει ἡ Ὀλυμπιάδα γιὰ τὸν διακανονισμὸ σοβαρῶν ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας. **Π**οτὲ δὲν φρονοῦσε ὅτι εἶχε κάνει κάτι σπουδαῖο.

* * *

Αλλὰ καὶ πόσες ὑπεράνθρωπες ἐνέργειες δὲν ἔκανε γιὰ νὰ γλυτώσει τὸν σεβαστό της Ἱεράρχη ἀπὸ τὴν ἐξορία! **Ν**ὰ κινήσει «πάντα λίθον» γιὰ νὰ τὸν ἐπαναφέρει, ἢ, τουλάχιστον, νὰ τοῦ βελτιώσει τὶς συνθῆκες τῆς ζωῆς του.

Μάταιες προσπάθειες ποὺ μεγαλώνουν τὸν πόνο καὶ σχίζουν τὴν καρδιά τῆς γυναίκας μὲ τὴν ἀτσαλένια θέληση.

Καὶ θαυμάζει κανεῖς, μέσα στὰ γράμματα, τὰ ἀθάνατα αὐτὰ ἀριστουργήματα τῆς χριστιανικῆς φιλολογίας, τὸν θαυμασμὸ τοῦ μεγάλου Πατέρα μπροστὰ στὸ ἠθικὸ μεγαλεῖο τῆς Ὀλυμπιάδας.

Τὴν παρατηρεῖ καὶ συγχρόνως τῆς ψάλλει ἐγκώμια. «**Γ**νωρίζω τῆς φιλοσόφου ψυχῆς σου τὰ νεῦρα», τῆς γράψει, ποῦ ὅσο οἱ θλίψεις καὶ οἱ διωγμοὶ μεγάλωναν, τόσο καὶ αὐτὰ γίνονταν ἐντονότερα καὶ ἡ ψυχικὴ ἀντοχὴ γιγαντωνόταν, δυναμωμένη ἀπὸ τὰ λόγια τῆς παρακλήσεως, ποῦ εἶναι ἀπόσταγμα ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς, ποῦ «ὁ Θεὸς πάσης παρακλήσεως» τὰ ἔχει θησαυρίσει.

Καὶ ὅταν ὁ ἥρωικὸς Ποιμενάρχης ὑποκύπτει στὶς ἀφάνταστες κακουχίες καὶ περνᾷ ἀπὸ τὴν ζωὴ αὐτὴ στὴν ζωὴ τῆς αἰωνιότητος, ἡ Ὀλυμπιάδα μένει ἀκόμη γιὰ νὰ σκορπίζει τὴ χαρὰ στοὺς πονεμένους, ποῦ τοὺς ἔνοιωθε τόσο βαθειά!

Συνεχίζει τὴν ζωὴ τῆς προσφορᾶς στὸ βωμὸ τῆς ἀγάπης καὶ προγεύεται ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμο τὴν χαρὰ τοῦ οὐρανοῦ.

*Τῷ δὲ ἐν Τριάδι Παναγίῳ Θεῷ,
τῷ ἐνδοξαζομένῳ ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ,
προσκύνησις καὶ εὐχαριστία,
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν!*

(*) Βλ. <http://www.agiazoni.gr/>. Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Μαστρογιαννόπουλου Ἡλίου.

• Ἐπιμέλ. ἡμετ.